



АҲАМИЯТИ УСУЛҲОИ ИНТЕРАКТИВЇ ДАР ДАРСҲОИ МАТЕМАТИКА ДАР СИНФҲОИ ИБТИДОЇ

Авазханов Шохназар Гулназарзода

УДПЧ «Таълими ибтидоӣ» донишҷӯӣ курси 3, гуруҳи тоҷик.

Ахунова Диёра Уринбой қизи

УДПЧ «Таълими ибтидоӣ» донишҷӯӣ курси 3, гуруҳи тоҷик

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 16-fevral 2023 yil

Ma'qullandi: 20-fevral 2023 yil

Nashr qilindi: 24-fevral 2023 yil

KEY WORDS

Амалҳои арифметикӣ,
таълими ибтидоӣ, усулҳои
интерактивӣ.

ABSTRACT

Дарсҳои интерактивии математика дар мактаби ибтидоӣ аҳамияти усулҳои ҳисобкунии шифоҳӣ ва хаттӣ дар мактаби ибтидоӣ рушди қобилиятҳое, ки дар ҳаёти ҳаррӯза васеъ истифода бурда мешаванд.

Аз рӯзҳои аввали истиқлолият дар ҷумҳурии мо, ҷузъи муҳимтарини раванди ислоҳот ва таҷдиди ҷомеа ҳамчун шарт зарурӣ ва ҳатмии дигаргуниҳои демократӣ дар ҷомеа, рушди устувори иқтисодӣ, ҳамгироии Ҷумҳурӣ ба ҷомеаи ҷаҳонӣ, сиёсати ислоҳоти соҳаи маориф пайваста амалӣ карда мешавад. Имрӯз, барномаи миллии таълими кадрҳо системаи ягонаи таълимиро ифода мекунад, ки раванди пешниҳоди таҳсилоти давомдорро ба насли наврас ва тарбияи онро ҳамачониба фаро мегирад. Ҳар як пайванди системаи таълимӣ ҷои махсус дорад.

Ташаккули раванди таълим дар талаботи барномаи давлатии умумимиллии рушди таҳсилоти мактабӣ дар “барномаи миллии таълим” муайян кардани мундариҷаи таълим, таҳияи қонунҳо ва принципҳои дидактикии татбиқи раванди таълим, тақмили стандартҳои давлатии таълим, барномаҳои таълимӣ, китобҳои дарсии насли нав, методологияи таълим ҳалли масъалаи “сохтани комплексҳо” ба нақша гирифта шуда буд.

Донишҷӯенро ба мавзӯи математика шавқманд кунед, бепарво набошед вазифаи ҳар як омӯзгори муосир. Математика якҷоя бо омӯзиши чор амал дар илми шаклҳо, онҳо сохторро ифода мекунад, зарурати омӯзиши фарқият ва андоза низ муҳим аст. Ин геометрия аст, он аввалин мафҳумҳои илм ҳисобида мешавад. Дар ин синфи ибтидоӣ нақши муаллими ӯ бениҳоят бузург аст. Ҳоло таҳсил дар ҳар як мактаб баланд бардоштани салоҳият дар таълим вазифаи ҷиддӣ аст. Барои ин ҳар як муаллим муассиртарин омӯзгори муосир дар таълими фанни худ мебошад дониши ҳамачонибаи технологияи он ва омӯзиши доимии навоариҳо дар ин соҳа барои мунтазам тақмил додани малақаҳои касбии худ тавассути пешрафти он зарур аст.

Ҳадафи таълими математика дар мактаби миена аз се омили зерин иборат аст муайян карда шудааст:

1. Ҳадафи умумии таълими математика.
2. Ҳадафи таълимии таълими математика.

3. Ҳадафи амалии таълими математика.

Ҳадафи умумии таълими математика инҳоянд: вазифаҳо мегузорад:

А) системаи донишҳои математикӣ дар асоси барномаи мушаххас, ки ба донишҷӯен дода мешавад. Ин системаи дониш барои он қифоя аст донишҷӯен дар бораи илми математика онҳо дар сатҳи онҳо маълумот гирифтанд онҳо бояд бо омӯзиши бахшҳои болоии фанни математика омода шаванд. Ғайр аз он, донишҷӯен дар асоси барнома боварӣ ҳосил кардан мумкин аст, ки донише, ки дар ҷараёни таълим ба даст оварда шудааст, бо эътимод аст усулҳои асосии исбот ва назоратро омӯзад, яъне, ки бояд ишғол кунад.

Б) мазмуни дониши математикии шифоҳӣ ва хаттии донишҷӯен ефтан. Омӯзиши математика хатост аз малакаҳои дониши донишҷӯен бо забонҳои модарӣ вобаста аст, то тавонанд фикрҳои худро ба таври восеҳ, дақиқ ва мухтасар баён кунанд бояд ба онҳо кӯмак расонанд. Ин калимаест, ки ҳар як хонанда бояд қоидаҳои математикиро бо забони модарии худ дуруст талаффуз кунад ва инчунин онҳоро бо истифодаи формулаҳо дуруст нависад ифодаи математикии ин қоида маънои ташаккули муфассали малакаҳои ба даст овардан;

В) хондан барои донишҷӯи ҳақиқатҳои воқеӣ дар асоси қонунҳои математикӣ таълим дода мешавад. Инҳоянд соддатарин, ки бо хонандагон дар ҷаҳони воқеӣ рӯй медиҳанд, аз падидаҳо то падидаҳои мураккаб, ҳама ҷазоӣ шаклҳо ва барои фаҳмидани муносибати миқдории байни онҳо. Таъмини дониш дар ҳаҷми додасуда пешбинӣ шудааст. Тавассути гирифтани ҷунин дониш донишҷӯен инчунин тасаввуроти ҷазоӣ доранд дар оянда ислоҳоти мантикии онҳо рушд хоҳад кард.

Усулҳои волидайн имрӯз яке аз самтҳои асосии такмил кардани таълими интерактивӣ мебошад ва он аз татбиқи усулҳои таълим иборат аст. Ин ҳама муаллимони дар роҳи илм мебошанд ҳангоми дохил кардани муаллимони синфҳои ибтидоӣ ба синф усулҳои интерактивӣ торафт васеъ истифода мешаванд. Интерактивӣ-муаллим ва ба туфайли ҳамкориҳои байни донишҷӯен, самаранокии дарс баланд мешавад, нав дарс аз ҷониби хонанда тавассути амали мустақил, инъикос, муҳокима омӯхта мешавад, сарфи назар аз ҳадафи гузошташуда, бо иштироки фаъоли донишҷӯ дар дарс кӯшиш мекунад, ки ҷавобҳоро дар гурӯҳҳои хурд пайдо кунад, яъне фикр мекунад ва вай баҳо медиҳад, менависад, мегӯяд ва ӯш мекунад, муҳимтар аз ҳама он аст, ки худӣ ӯ фаъол аст иштирок хоҳад кард. Фаҳмиши мундариҷаи супориш дар асоси усулҳои интерактивӣ донишҷӯене, ки бо шавқ ба раванди таълим шурӯъ кардаанд, худ аз худ беҳабаранд, онҳо ба он ҷалб карда мешаванд.

Аз истифодаи технологияҳои дар синфҳои ибтидоӣ истифодашаванда. ҳадафи асосӣ: ташаккули ҳисси қаноатмандӣ дар донишҷӯен, рушди муҳокимаи вазъ, ташаккули услуби тафаккур дар асоси тафаккури озод, он аз усули интерактивӣ дар мавзӯҳои иборат аст, ки дар синф гузаронида мешаванд ҳангоми муҳокимаи ҳолатҳои мушкилот ҳамлаи майна, занҷирҳои тасодуфӣ, савол диҳед, муҳокима кунед, саволҳои мушкил, саволҳои хурд кор дар гурӯҳҳо-усули кунҷҳо, баҳс дар асоси усулҳои муракаб, тавассути муҳокима, ин ба онҳо кӯмак мекунад, ки ҳалли худро зич пайдо кунанд. Равонӣ истифодаи технологияи ҳамла вобаста ба тарзи ҳалли мушкилот ва дар ҷамъовариҳои ҳарчи бештари пешниҳодҳо, фикру мулоҳизаҳо. Ва он гоҳ аз ҳама мақбултарини онҳо интихоб карда мешаванд.

Чанбаи нозуктарин ҳангоми истифодаи ин усул дар хотир доштани ҳамаи ҷумлаҳо мебошад. Аз ин рӯ, онҳоро навиштан лозим меояд. Муаллим онҳо шартӣ дар тахтаи сафед ё қоғази ватман нависед, ки дар он аломатҳо ва ихтисорот истифода мешаванд. Масалан: дар бораи ҳалли машқи навбатии мавзӯ дар синфи 3 ҳама пешниҳодҳоро ҷамъ кардан мумкин аст. Дар шакли зерин чанд кунҷ мавҷуд аст? Дар ин ҳолат, пешниҳодҳо ба усули ҳисоб кардани шумораи росткунҷаҳо ва шумораи онҳо дахлдоранд шумо бояд бевосита сухан гӯед. Дар ин бора пешниҳодҳои гуногун додан мумкин аст.

Маълумтарин аввал 1 плаид, баъд 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 шумораи росткунҷаҳо, ки дар натиҷа ба вучуд омадаанд, пешниҳод кардан мумкин аст ҳисобкунии чашмакҳо. Ё маънои ифода ба таври қулай пешниҳодҳо оид ба ҳисоббарорӣ ҷамъ оварда мешаванд. Масалан: ҳама чиз аз 1 то 20 савол дар бораи чӣ гуна пайдо кардани ҷамъи ададҳои натуралӣ дода мешавад. Ҳама пешниҳодҳо қабул карда мешаванд.

Дар чанде аз онҳо коллексия пайдо шудааст ва усулҳо муқоиса карда мешаванд. Аксарият гурӯҳҳо 6 ҷуфтҳое, ки роҳи мувофиқро пешниҳод мекунанд, мукофотонида мешаванд. Дар дарс оварда шудааст далели он, ки савол, мисол ва супориш дар ҷуфтҳо ҳал карда мешаванд, инчунин донишҷӯенро водор мекунад, ки дар байни худ фикр кунанд. Мубодила, мукамал кардани якдигар, таълим додани якдигар, агар лозим бошад. Чунин усул ном дорад-кор дар ҷуфтҳо.

Муаллим мустақилона ба донишҷӯен ҳама гуна мушкилотеро пешниҳод мекунад, ки дар ҷуфтҳо ҳал карда мешаванд. Чунин дар ҳарами эҷодӣ вазифа доштан оқилтар аст. Интерактивӣ таъсири дарси бо истифода аз ин усулҳо гузаронидашуда баландтар хоҳад буд. Зеро ки ба шарофати усулҳои интерактивӣ малакаҳои тафаккури ҳар як кӯдак инкишоф меебад, ба шарофати он мо метавонем онҳоро озодона ба зиндагии мустақилона омода созем.

Аз ҷумла, ҳангоми муқоисаи компютерҳои мустақил дар ибтидо, кӯдак дар такмили дониши синфҳои болоӣ ҳеҷ мушкиле нахоҳад дошт.

Рӯйхати адабиёти истифодашуда:

1. Karimov.I.A. "O'zbekistonning siyosiy ijtimoiy va iqtisodiy istiqbolining asosiy tamoyillari" T-O'zbekiston 1995 y 74 bet
2. N.B.Otajonova, D.B.Otajonova The role of differential equations physical exercise, Journal Pedagogy & Psychology Theory and Practice, 2020, № 4(30), pp.26-30
3. N.B.Otajonova Application of integrals in exact sciences, Pedagogy & Psychology Theory and Practice, 2021, № 2(34), pp.20-23
4. N.B.Otajonova Cluster method in organizing mathematics lessons, Scientific progress// 2021, №2(2), 64-66
5. N.B.Otajonova Механик ҳаракатга доир масалаларда дифференциал тенгламалардан фойдаланиш, Экономика и социум // 2021, №4(83)